

Rolul tașilor în dezvoltarea copiilor

CZU 159.93-053.31
N 89

Această carte a fost elaborată de Asociația Internațională *Step by Step*,
cu susținerea *Open Society Institute, New York, New York*.

Este editată cu sprijinul UNICEF,
prin concursul Programului Educațional *Pas cu Pas*.

Autor: *Cassie Landers*
Ilustrator: *Joan Auclair*
Traducător: *Nicoleta Culava*
Lector: *Elena Grosu*
Machetare computerizată: *Anatol Timotin*

© 2006: UNICEF – pentru prezenta ediție în limba română.
© 2006: Editura *Epigraf* – pregătire prepress.

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic.

ISBN 9975-924-55-7

Rolul taților în dezvoltarea copiilor

Savanții au confirmat un lucru pe care majoritatea părinților și educatorilor îl cunosc de mult – tații au o influență deosebit de mare asupra copiilor. Știința a demonstrat că primele experiențe ale copilului determină modul în care se dezvoltă creierul lui, iar toți cei care îl îngrijesc influențează modul în care copilul învață, gândește și se comportă pe parcursul întregii vieți.

În prezent, tații rareori pot să petreacă mult timp cu copiii.

Posibilitatea de a se implica în dezvoltarea copilului este un mare privilegiu. Taților le revine o responsabilitate mare și, după cum o demonstrează studiile, prezența lor are un impact deosebit asupra copilului. Cercetările au constatat că atunci când tații se implică în viața copiilor lor, aceștia sunt mai independenți, mai încrezători și au mai multe șanse de succes când încep să frecventeze școala. Copiii și întreaga familie au foarte mult de câștigat în urma implicării taților în educația copiilor.

Mamele și tații: stiluri diferite de educație

Mamele și tații educă copilul în mod diferit. Această diferență aduce beneficii însemnate pentru copil, oferindu-i experiențe importante și variate. Tații au un stil distinct de comunicare și interacțiune cu copilul. La numai opt săptămâni de la naștere, copilul face deosebire între mamă și tată atunci când comunică cu ei. Diversitatea interacțiunilor îi oferă copilului experiențe mai complexe, mai bogate de interacțiuni contrastante. De la o vârstă fragedă, copilul învață că

barbații și femeile se deosebesc și că ei au o atitudine diferită față de viață, de alți adulți și față de copii.

Tații preferă alte jocuri

Atât mamele, cât și tații interacționează fizic cu copiii lor, dar tații o fac altfel decât mamele. Tații tind să se joace cu copiii, iar mamele tind să îi îngrijească. În general, tații îi gâdilă pe copii, se „luptă”, se „trântesc” cu ei și îi aruncă în sus mai des. Tații aleargă după copii și preferă jocurile zgomotoase. Mamele cocoloșesc copiii, iar tații îi fac să se miște. Tații întorc casa cu capul în jos, iar mamele sunt mai delicate, nu vor să facă dezordine. Tații încurajează concurența, mamele încurajează echitatea. Tații încurajează independența, iar mamele încurajează securitatea. Copiii au nevoie de căldura mamei, dar și de severitatea tatălui. Ambii părinți oferă securitate și încredere pe căi diferite, comunicându-le copiilor mesaje de dragoste și apropiere fizică.

Tații inspiră încredere

Mamele tind spre precauție, iar tații adeseori încurajează copiii să încerce, să testeze lucrurile. Nici unul dintre aceste stiluri de educație nu este adecvat, dacă este aplicat singur. Un părinte poate tinde să încurajeze riscul fără a ține cont de consecințe. Celălalt părinte tinde să evite riscul, ceea ce împiedică dezvoltarea independenței și încrederii. Când acționează împreună, aceste stiluri se contrabalansează și îi ajută copilului să se afle în siguranță, extinzându-i posibilitățile de a însuși experiențe noi și de a căpăta încredere.

Tații comunică altfel

Studiile demonstrează că tații și mamele vorbesc în mod diferit cu copiii lor. De regulă, mamele simplifică mesajele și vorbesc la nivelul copilului. Tații nu sunt înclinați să-și modifice limbajul de dragul copilului. Modul de comunicare al mamei facilitează comunicarea imediată. Modul de comunicare al taților încurajează copilul să își extindă vocabularul și abilitățile lingvistice, ceea ce îi va asigura succesul academic din viitor. Stilul de comunicare al taților este mai sumar, direct și la subiect. De asemenea, tații folosesc mai mult mimica și limbajul subtil al corpului. Mamele tind să folosească un limbaj mai descriptiv și mai personalizat și să încurajeze vorbirea. Copilul care nu înțelege ambele stiluri de conversație va fi dezavantajat, deoarece în viața de adult va avea posibilitatea să comunice cu reprezentanții ambelor sexe.

Tații impun disciplină în alt mod

Tații pun accent pe dreptate și îndatoriri bazate pe reguli, iar mamele pun accent pe simpatie, grijă și ajutor bazat pe relații. Tații tind să respecte regulile și să le impună în mod sistematic și rigid, învățând copiii care sunt consecințele faptelor bune și ale faptelor rele. Mamele tind să încurajeze delicatețea și simpatia în cazul nerespectării regulilor, ceea ce asigură sentimentul că nu este pierdut totul. Și de această dată, ambele stiluri nu sunt rele în sine, dar numai împreună pot asigura un echilibru benefic pentru copil.

Tații pregătesc copiii pentru lumea reală

În general, tații tind să perceapă copiii lor în raport cu lumea din jur. Mamele tind să perceapă lumea din jur în raport cu copiii lor. De exemplu, mamele adeseori sunt conștiente de obiectele din jur care i-ar putea face rău copilului lor. Tații, deși și pe ei îi preocupă acest fapt, tind să se concentreze asupra faptului cum copilul va fi sau nu va fi pregătit pentru situațiile și lucrurile pe care le-ar putea întâmpina în viață. În general, tații îi ajută copilului să se pregătească pentru problemele lumii reale, iar mamele îl ajută să se protejeze de ele. Ambele abordări sunt necesare pentru maturizarea copilului.

Tații arată copiilor lumea bărbaților

Bărbații și femeile abordează viața în mod diferit. Fetele și băieții care cresc împreună cu tatăl lor sunt mai siguri și cunosc mai bine lumea bărbaților. Fata care are parte de un tată grijuliu se implică cu mai multă încredere în relații cu băieții în adolescență și cu bărbații în viața de adult. Băiatul care crește în familie cu tată este mai puțin probabil că va deveni violent. El își afirmă altfel masculinitatea și poate învăța de la tatăl său cum să-și canalizeze agresivitatea și puterea în moduri mai pozitive. Tatăl îi poate ajuta feciorului să înțeleagă cum să-și exprime adecvat sexualitatea masculină și cum să adopte un comportament potrivit pentru vârsta acestuia.

Tații învață copiii să respecte reprezentantele sexului opus

Cercetările demonstrează că într-o căsătorie tații sunt cu mult mai puțin predispuși să-și abuzeze soțiile sau copiii. Astfel, băieții și fetele care cresc într-o familie în care părinții sunt căsătoriți vor avea mai multe șanse să învețe, prin observare, în ce mod bărbații trebuie să trateze femeile. Cercetările sociologilor ne sugerează că societățile în care predomină prezența taților în socializarea copiilor dau naștere la bărbați care sunt mai puțin înclinați să excludă femeile din activitățile publice decât cele în care tații nu iau parte la educația copiilor în sânul familiei.

Activități pentru tați și copiii lor până la doi ani

- Copilului îi place ca tata să-l strângă la piept. Legănatul, îmbrățișarea îi ajută copilului să se simtă în siguranță. Încurajați contactul fizic.

- Vorbiți cu copilul dumneavoastră. Vocea tatălui se deosebește de vocea mamei. Bebelușii deosebesc vocile din primele săptămâni de viață. Ei se învață să aibă încredere în dumneavoastră, auzindu-vă vocea. Numiți obiectele pe care le vede copilul dumneavoastră. Aceasta îi va ajuta copilului să înțeleagă legătura dintre obiecte și denumirea lor. Încurajați comunicarea verbală.

- Copilului îi place când tatăl îl ridică și îl gâdilă cu drag. Acest lucru îl încântă și, totodată, el înțelege că tata este aproape și că are grijă de dânsul. El învață să fie încrezător și să se simtă în siguranță.

- Cântați-i copilului cântecele preferate. Copiilor le place să asculte același cântec de cât mai multe ori. Inventati propriile cântecele. Copiilor le plac cântecele însoțite de mișcări și gesturi.

- Fețele îl fascinează pe copil. Folosiți mimica atunci când interacționați cu copilul dumneavoastră. Permiteți-i copilului să vă atingă fața în timp ce faceți grimase. Inițiați activități care presupun interacțiuni reale „față-n-față”.

- Spuneți-i copilului cât mai des „te iubesc”. Copilul dumneavoastră trebuie să știe, din primele zile de viață, că el este o persoană specială. Nu încetați niciodată să o faceți. Inițiați activități care să vă ajute să comunicați în mod diferit mesajul „te iubesc”, fiind conștienți de faptul că cea mai bună modalitate de a o face este să o spuneți direct.

- Vorbiți cu copilul în timp ce vă plimbați. Arătați cu degetul diferite obiecte și numiți-le. Descrieți ce vedeți în jur. Lăsați copilul să observe cum interacționați cu alți copii și cu adulții. Aceasta îl va încuraja să interacționeze cu alții.

- Copilului îi place să vă privească și să vă imite. Așezați-vă lângă el pe podea și faceți mișcări cât mai amuzante. Încurajați copilul să le repete.

- Citiți! Una dintre cele mai importante activități pe care o puteți face cu copilul dumneavoastră, chiar din primele săptămâni de viață ale acestuia, este cititul. Așezați copilul pe genunchii dumneavoastră, ca să îi fie cât mai comod. Alegeți cărți cu pagini de carton, cu imagini viu colorate. Arătați-i cu degetul obiectele reprezentate și numiți-le. Descrieți ce este reprezentat pe desen; astfel, veți învăța nou-născutul că cititul este o ocupație care îl apropie de tată. În același timp, îl veți face să se simtă confortabil în apropierea cărților. Copilul va înțelege instinctiv că cărțile constituie o parte foarte interesantă a vieții sale. Pe măsură ce copilul se apropie de vârsta de un an, el începe să-și dezvolte abilitățile lingvistice, iar cititul este una dintre cele mai bune modalități pentru a cataliza acest proces. Cititul, ținutul copilului pe genunchi sau în brațe, comunicarea cu el sunt trei activități foarte importante care favorizează dezvoltarea sănătoasă a copilului.

Activități pentru tați și copiii lor de doi-trei ani

- Oferiți-i copilului un loc sigur unde el să poată să se joace și să alerge. Scoateți copilul din casă cât mai des, ca să alerge prin curte sau în parc. Încurajați-l să sară, să se cațare, să se rostogolească la vale, în măsura în care îi permite vârsta. Încurajați copilul să testeze limitele într-un mod sănătos și rezonabil. Aceasta îi va dezvolta încrederea și îl va învăța cum să își asume riscuri rezonabile în viață.

- Citiți-i copilului în fiecare zi; citiți cărți, reviste etc. Ajutați-i copilului să înțeleagă că cititul constituie o parte indispensabilă a vieții. Chiar și tații care nu prea preferă să citească pot inventa povestioare despre fiecare desen. Este important ca tatăl și copilul să fie apropiați, copilul să-l audă pe tată vorbind și să observe că cuvintele corespund desenelor și se îmbină în istorii.

- Jucați-vă cu mingea. Învățați copilul să o prindă, să o arunce și să o lovească cu piciorul, după cum îi permite vârsta. Astfel, copilul își va dezvolta coordonarea mișcărilor și se va distra, jucându-se cu tata. Aceste jocuri pot fi integrate în jocurile zilnice la aer liber.
- Spuneți mereu: „te iubesc”.
- Încurajați copilul să vă pună întrebări. Răspundeți prin fraze scurte și simple. Grupurile formate din tați și copii pot încuraja astfel de interacțiuni. Învățați copilul ce cuvinte sunt acceptabile și ce cuvinte nu trebuie folosite.

- Învățați copilul că bunătatea, delicatețea și onestitatea sunt unele dintre cele mai importante lucruri din lume. Faceți astfel, încât copilul să știe la ce vă așteptați și de ce. Copiii trebuie să știe spre ce idealuri trebuie să tindă.
- Creați secrete mici, nostime sau distractive împreună cu copilul dumneavoastră. Descoperiți un loc despre care știți numai voi doi și mai mult nimeni. Inventati o strângere de mână secretă sau o glumă. Aceste mici secrete ajută la stabilirea unei legături puternice între tată și copil și îl fac pe copil să se simtă special și important.
- Participați la activitățile preferate ale copilului dumneavoastră: săriți prin băltoace, desenați pe asfalt, înscenați istorioare sau studiați gândacii care se târăsc prin praf.

Activități pentru tați și copiii lor mai mari de patru ani

- În timpul meselor, întrebați copilul ce evenimente plăcute s-au petrecut pe parcursul zilei. La rândul dumneavoastră, răspundeți la aceeași întrebare.
- Plimbați-vă cu copilul. Priviți atent cum se joacă copilul dumneavoastră.
- Încurajați copilul cât mai mult și laudați-l.
- Întrebați copilul ce ar vrea să afle nou și planificați cum să îl învățați.
- Învățați fiica și fiul cum să facă o „muncă de bărbat”, cum ar fi reparația mașinii sau bătutul cuielor.
- Mergeți în mod sistematic la bibliotecă și discutați despre cărțile preferate. Ajutați-i copilului să înțeleagă cât de utilă poate fi lectura.
- Oferiți-i copilului șansa de a vedea cât de mult vă place să citiți cărți sau reviste. Vorbiți cu copilul dumneavoastră despre scopuri și vise.
- Inițiați discuții cu copilul dumneavoastră despre ceea ce ar vrea să devină când vor crește mari și organizați excursii tematice.
- Ascultați muzica preferată a copilului dumneavoastră. Ajutați-i copilului să-și dezvolte gustul și să înțeleagă diferite stiluri muzicale.
- Inițiați activități care să vă facă să râdeți împreună.
- Povestiți-i copilului dumneavoastră istorii din copilărie. Povestiți-i despre greșelile dumneavoastră și despre lucrurile bune pe care le-ați făcut.
- Ajutați-i copilului să-și dezvolte imaginația și limbajul, inventând istorii împreună. Începeți o poveste și rugați-l să o continue.
- Faceți cunoștință cu prietenii copilului dumneavoastră și manifestați interes față de ei.

Sfaturi pentru tați

Copiii care cresc în apropierea bărbaților tind să fie mai bine adaptați și mai pregătiți pentru a înfrunța problemele vieții. În acest sens dumneavoastră jucați un rol important! Dragostea și interesul dumneavoastră pentru copil au o influență mare.

Arătați-i copilului că îl iubiți

- Cuprindeți și sărutați copilul cât mai des; copilul are nevoie de confort fizic și de apropiere de tatăl.
- Spuneți-i cât de mult înseamnă el pentru dumneavoastră: „Tu îmi ești foarte scump”.
- Lăudați-l pentru eforturile depuse, mai ales atunci când nu își atinge scopul; învățați-l cât este de important să facă tot ce depinde de el.

Învățați-l cum să se comporte

- Formulați reguli și asigurați-vă că copilul le înțelege; nu spuneți „poate” când aveți în vedere „nu”.
- Explicați regulile; copiii trebuie să înțeleagă de ce ei trebuie să respecte regulile.
- Fiți consecvenți în impunerea regulilor; copiii sunt derutați atunci când observă că vă schimbați punctul de vedere fără motiv.
- Folosiți regulile pentru a-i ajuta copilului să se autodisciplineze; stabiliți limite și încurajați copilul să aibă o părere bună despre sine.

Comunicați cu dragoste

- Priviți în ochii copilului când vorbiți cu el.
- Cucerii încrederea copilului, ascultându-l atunci când vine la dumneavoastră cu o problemă. Copilul va aprecia îndrumările, dar nu va asculta predicile.

- Fiți onești cu copilul dumneavoastră; admiteți greșelile dumneavoastră și învățați-l pe copil cât este de important să își asumi responsabilitatea și să recunoști greșelile.

- Faceți treburile casnice împreună cu copilul, faceți-l să se simtă mândru pentru că vă ajută și învățați-l că și bărbații se ocupă de treburi casnice.

Deveniți educatorul copiilor dumneavoastră

- Spuneți-le copiilor că ei pot veni la dumneavoastră cu orice întrebări; în caz contrar, ei vor obține răspunsuri inadecvate din alte surse. Nu uitați că serviți drept model pentru copilul dumneavoastră. El vă studiază pentru a învăța cum se poartă un om matur și responsabil.

- Încurajați copilul să gândească independent. Îndrumați-l și ajutați-l să ia decizii.

Cum ești tu?

Subiecte de gândire pentru tați

1. Cum este copilul meu?

2. Ce cuvinte îl caracterizează pe copilul meu?

3. Care sunt obiectele la care ține cel mai mult copilul meu?

4. Cine sunt prietenii cei mai buni ai copilului meu?

5. Ce îl stresează pe copilul meu? De ce se teme cel mai mult?

6. Cum își exprimă copilul meu fericirea? Dar furia? Dar afecțiunea? Dar frustrarea?

7. Ce îmi place să fac împreună cu copilul meu?

8. Care este mâncarea preferată a copilului meu?

9. Ce bucate nu îi plac copilului meu?

10. Ce ar vrea să facă copilul meu când va crește mare?

11. Dacă copilul dumneavoastră ar putea să petreacă o zi întreagă cu dumneavoastră și să facă orice îi place, cum ar fi această zi?

12. Care sunt ocupațiile preferate ale copilului meu?

13. Ce îl indispare cel mai mult pe copilul meu?

14. Care este cartea preferată a copilului meu?

15. Care este animalul preferat al copilului meu? Dar culoarea preferată? Dar sportul preferat? Dar filmul preferat? Dar jucăria preferată?

16. Care este cel mai important lucru pe care va trebui să îl discutați cu copilul dumneavoastră în următoarele șase luni?

17. Ce îi place cel mai mult copilului dumneavoastră la tătăl său?

Surse bibliografice

1. Informația a fost adaptată în baza seriei *Building Blocks for Father Involvement. Building Block 1: Appreciating How Fathers Give Children a Head Start (Blocuri pentru implicarea taților. Blocul 1: Apreciem cum tații pregătesc copiii de viață)*, elaborate în baza contractului nr. 233-02-0002 semnat între Biroul Head Start, Secției copii, tineret și familie a Ministerului sănătății și serviciilor umane al S.U.A. și Centrul național de resurse pentru instruire și asistență tehnică Head Start, Bd. Wilson, 1000, of. 1000, Arlington, VA 22209, S.U.A.

2. Evans, Judith. *Men in the Lives of Children (Bărbații în viața copiilor)*. Grupul consultativ pentru educația și dezvoltarea copiilor mici. Manualul coordonatorului, 2001. e-mail: info@ecdgroup.com.

Această carte a fost elaborată de Asociația Internațională *Step by Step*, cu susținerea *Open Society Institute, New York, New York*. Nici o parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă fără permisiune.

unicef

Programul Educațional
Pas cu Pas

Editura *Epigraf*